

GS. TS. NGUYỄN VĂN CHỌN

**QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC
VỀ KINH TẾ
VÀ
QUẢN TRỊ KINH DOANH
TRONG XÂY DỰNG**

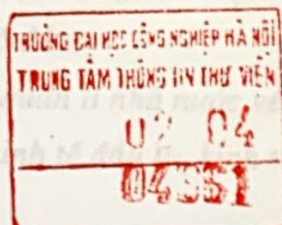
NHÀ XUẤT BẢN XÂY DỰNG

GS - TS. NGUYỄN VĂN CHỌN

LỜI NÓI ĐẦU

QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH TRONG XÂY DỰNG

(Tái bản)

NHÀ XUẤT BẢN XÂY DỰNG
HÀ NỘI - 2020

LỜI NÓI ĐẦU

MỞ ĐẦU

Cùng với đà phát triển chung của nền kinh tế, khối lượng đầu tư và xây dựng hàng năm của nước ta hiện nay tăng rất nhanh. Việc nâng cao hiệu quả của hoạt động đầu tư và xây dựng đòi hỏi phải có những biện pháp tổng hợp và đồng bộ, trong đó việc nâng cao trình độ lý luận về kinh tế và quản trị kinh doanh xây dựng cho những nhà hoạt động có liên quan đến lĩnh vực này giữ một vai trò quan trọng.

Trong những năm gần đây các tài liệu về quản lý kinh tế và quản trị kinh doanh được viết theo tinh thần đổi mới cho lĩnh vực kinh tế nói chung xuất hiện khá nhiều, nhưng cho ngành xây dựng còn tương đối ít. Đã có vài quyển sách về kinh tế và quản trị kinh doanh xây dựng được xuất bản trong thời gian vừa qua, nhưng có nhiều vấn đề mới cập nhật cần thay đổi hoặc bổ sung. Để khắc phục tình trạng trên, cuốn "Quản lý nhà nước về kinh tế và quản trị kinh doanh trong xây dựng" của tác giả ra đời. Cuốn sách được viết trên cơ sở vận dụng các lý thuyết quản lý hiện đại vào ngành xây dựng, theo quan điểm khoa học hệ thống toàn diện có vận dụng vào thực tế Việt Nam. Sách gồm các phần :

Phần một : Một số vấn đề mở đầu;

Phần hai : Một số vấn đề về quản lý nhà nước về kinh tế đối với ngành xây dựng ;

Phần ba : Một số vấn đề về kinh tế đầu tư, kinh tế trong ứng dụng kỹ thuật và kinh tế thiết kế xây dựng ;

Phần bốn : Một số vấn đề về quản trị kinh doanh xây dựng.

Cuốn sách được viết phục vụ cho công tác đào tạo trong ngành xây dựng, trước hết là cho đào tạo đại học và sau đại học, đồng thời cũng có thể là tài liệu tham khảo tốt cho cán bộ quản lý, nghiên cứu và hoạt động sản xuất – kinh doanh xây dựng.

Tuy đã hết sức cố gắng trong quá trình biên soạn, song do nội dung của vấn đề rộng và phức tạp, nên trong sách chắc chắn còn có thiếu sót. Tác giả mong được bạn đọc góp ý để hoàn thiện nội dung của sách.

Tác giả

MỤC LỤC

Lời nói đầu

Phần một

MỞ ĐẦU

Chương I

QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH CÔNG TRÌNH XÂY DỰNG VÀ CÁC LỰC LƯỢNG CÓ LIÊN QUAN

I. Quá trình hình thành công trình xây dựng

1. Quá trình hình thành theo nghĩa rộng
2. Quá trình hình thành theo nghĩa hẹp

II. Các lực lượng tham gia vào quá trình hình thành công trình xây dựng

III. Phân biệt một số khái niệm về các lĩnh vực và các ngành có liên quan đến đầu tư xây dựng

Chương II

ĐẶC ĐIỂM CỦA SẢN PHẨM VÀ SẢN XUẤT XÂY DỰNG

I. Đặc điểm của sản phẩm xây dựng

1. Những khái niệm có liên quan đến sản phẩm xây dựng
2. Những đặc điểm của sản phẩm xây dựng

II. Đặc điểm của sản xuất xây dựng

1. Những đặc điểm của sản xuất xây dựng xuất phát từ tính chất của sản phẩm xây dựng
2. Những đặc điểm của sản xuất xây dựng xuất phát từ các điều kiện tự nhiên và kinh tế của Việt Nam
3. Những đặc điểm của nền kinh tế thị trường trong xây dựng
4. Một số đặc điểm rút ra từ lịch sử phát triển của ngành xây dựng

Phần hai

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ KINH TẾ ĐỐI VỚI NGÀNH XÂY DỰNG

Chương I

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC VỀ KINH TẾ

I. Vai trò và chức năng quản lý của Nhà nước về kinh tế

1. Vai trò của quản lý nhà nước về kinh tế
2. Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về kinh tế
3. Các chức năng quản lý nhà nước về kinh tế

II. Một số điểm phân biệt giữa quản lý nhà nước về kinh tế và quản trị kinh doanh của doanh nghiệp

Chương II

QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ KINH TẾ ĐỐI VỚI NGÀNH XÂY DỰNG

I. Những đặc điểm của ngành xây dựng đòi hỏi phải tăng cường vai trò quản lý của Nhà nước	26
II. Tổ chức hoạt động quản lý của Nhà nước về kinh tế đối với ngành xây dựng	27
1. Khái niệm và nội dung của tổ chức hoạt động quản lý của Nhà nước về kinh tế	27
2. Sơ đồ cấu trúc của hệ thống ngành kinh tế xây dựng trong nền kinh tế quốc dân	28
3. Tổ chức bộ máy và quá trình quản lý nhà nước đối với ngành xây dựng (tổ chức chủ thể quản lý)	28
4. Tổ chức sản xuất xã hội trong ngành kinh tế xây dựng (tổ chức đối tượng bị quản lý của Nhà nước) đối với ngành xây dựng	43
5. Vai trò của Quy chế quản lý đầu tư và xây dựng trong quản lý ngành xây dựng	54

Chương III

MỘT SỐ TÌNH HÌNH VỀ QUẢN LÝ XÂY DỰNG Ở NƯỚC NGOÀI

I. Vai trò của ngành xây dựng trong nền kinh tế quốc dân	55
II. Tổ chức quản lý ngành kinh tế xây dựng	56
1. Cơ chế quản lý kinh tế ngành xây dựng	56
2. Cơ cấu thành phần kinh tế trong ngành xây dựng	56
3. Phân ngành xây dựng	56
4. Một số khuynh hướng trong tổ chức doanh nghiệp xây dựng	57
III. Tình hình trang bị, năng suất, phát triển công nghệ trong xây dựng	60
1. Tình hình đầu tư mua sắm thiết bị, nhà xưởng	60
2. Tình hình năng suất	60
3. Tình hình phát triển công nghệ xây dựng	61
IV. Tình hình chi phí cho xây dựng	62
1. Cơ cấu chi phí cho xây dựng	62
2. Tốc độ tăng giá trong xây dựng	62
3. Hạch toán chi phí	62
V. Một số khó khăn đối với ngành xây dựng của các nước chậm phát triển	63

Phần ba

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ KINH TẾ ĐẦU TƯ, KINH TẾ TRONG ỨNG DỤNG KỸ THUẬT VÀ KINH TẾ THIẾT KẾ XÂY DỰNG

Chương I

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ KINH TẾ ĐẦU TƯ

I. Nội dung của kinh tế đầu tư	64
II. Hiệu quả kinh tế quốc dân của đầu tư	65
1. Tiêu chuẩn chung	65
2. Hệ chỉ tiêu hiệu quả kinh tế quốc dân của đầu tư	65
III. Các mô hình đầu tư	70
1. Phân loại mô hình đầu tư theo các học thuyết kinh tế	475

2. Phân loại mô hình đầu tư theo mức độ kế hoạch hóa tập trung và phi tập trung theo cơ chế của nền kinh tế thị trường	71
3. Phân loại mô hình đầu tư theo cơ cấu kinh tế	71
4. Phân loại mô hình đầu tư theo trình độ mở cửa của nền kinh tế	72
5. Phân loại mô hình đầu tư theo cách đi và tốc độ	72
IV. Kế hoạch đầu tư	74
1. Các nguyên tắc lập kế hoạch đầu tư	74
2. Các loại kế hoạch đầu tư	75
3. Các phương pháp lập kế hoạch đầu tư	79
V. Phương pháp xác định suất vốn đầu tư	80
1. Phương pháp thống kê theo số liệu thực tế	80
2. Phương pháp dựa trên hiệu quả của suất vốn đầu tư	82
VI. Một số vấn đề phân tích tính toán đầu tư theo quan điểm vi mô	84
1. Ảnh hưởng của lãi suất đầu tư và lãi suất vay vốn đến mức cầu về đầu tư	84
2. Hiện tượng tỉ suất lợi nhuận giảm dần theo mức cầu về đầu tư tăng lên	84
3. Mối quan hệ giữa nhịp độ tăng giá trị sản lượng và đầu tư	85
4. Mức đầu tư tối ưu và các nhân tố ảnh hưởng	86
5. Ảnh hưởng của thu nhập quốc dân và lãi suất vay vốn đối với đầu tư trong điều kiện tổng cân bằng của nền kinh tế	89
Chương II	
KINH TẾ TRONG ỨNG DỤNG KỸ THUẬT XÂY DỰNG	
I. Phương pháp so sánh các phương án kỹ thuật xây dựng về mặt kinh tế	94
1. Một số phương hướng phát triển, ứng dụng khoa học và công nghệ trong xây dựng	94
2. Các phương pháp chung đánh giá so sánh các phương án kỹ thuật xây dựng	95
3. Các trường hợp so sánh riêng rẽ theo chỉ tiêu kinh tế tổng hợp	109
II. Phương pháp xác định trình độ kỹ thuật hiện đại hợp lý về mặt kinh tế trong ngành xây dựng	117
1. Xác định trình độ hiện đại hợp lý của tài sản cơ định xây dựng	117
2. Xác định trình độ hiện đại hợp lý của giải pháp công nghệ xây dựng	120
III. Một số vấn đề về kinh tế của chất lượng xây dựng	122
1. Khái niệm về chất lượng	122
2. Mức độ ảnh hưởng của các quyết định đầu tư trong mối quan hệ với mức chi phí xây dựng qua các giai đoạn của dự án đầu tư	122
3. Mối quan hệ giữa chất lượng xây dựng và chi phí xây dựng	123
4. Mối quan hệ giữa chất lượng, chi phí và thời gian xây dựng	124
5. Mối quan hệ giữa chi phí, thời gian xây dựng và độ tin cậy, an toàn của phương án tổ chức thi công xây dựng	129
IV. Một số vấn đề về phương pháp xác định thời gian xây dựng hợp lý	129
1. Trường hợp tính toán theo lợi ích của chủ đầu tư	129
2. Trường hợp tính toán theo lợi ích của chủ thầu xây dựng	131
V. So sánh hiệu quả giữa hai phương án công nghiệp hóa xây dựng kín (áp dụng kết cấu lắp ghép chế sẵn) và hở (đúc xây tại chỗ)	134

1. Khái niệm về công nghiệp hóa xây dựng	134
2. Các hình thức công nghiệp hóa xây dựng	135
3. Ưu nhược điểm của các hình thức công nghiệp hóa xây dựng	135
4. So sánh hiệu quả của các hình thức công nghiệp hóa xây dựng theo các góc độ lợi ích khác nhau	136
VI. Khái niệm về hàm số sản xuất và hàm số chi phí sản xuất	137
1. Hàm số sản xuất	137
2. Hàm số chi phí sản xuất	141
Chương III	
MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ KINH TẾ TRONG THIẾT KẾ XÂY DỰNG	
I. Những vấn đề chung	144
1. Khái niệm về thiết kế	144
2. Tổ chức công tác thiết kế xây dựng	144
II. Phương pháp đánh giá các giải pháp thiết kế về mặt kinh tế	153
1. Khái niệm về chất lượng và hiệu quả kinh tế của giải pháp thiết kế	153
2. Phân loại những phương pháp đánh giá các giải pháp thiết kế về mặt kinh tế	153
3. Hệ chỉ tiêu đánh giá các giải pháp thiết kế	154
Phần bốn	
QUẢN TRỊ KINH DOANH XÂY DỰNG	
Chương I	
MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ QUẢN TRỊ KINH DOANH XÂY DỰNG	
I. Vận dụng các quy luật kinh tế, nguyên tắc và phương pháp quản lý chung trong kinh doanh xây dựng	171
1. Vận dụng các quy luật kinh tế chung trong quản trị kinh doanh xây dựng	171
2. Các nguyên tắc của quản trị kinh doanh xây dựng	173
3. Các phương pháp quản trị kinh doanh xây dựng	174
4. Môi trường và sơ đồ logic của hoạt động QTKD XD	177
5. Sơ lược về lịch sử phát triển học thuyết quản trị kinh doanh và nội dung của khoa học quản trị kinh doanh xây dựng	180
6. Một số đặc điểm của quản trị kinh doanh xây dựng	182
II. Tổ chức hoạt động kinh doanh xây dựng	183
1. Khái niệm	183
2. Sơ đồ cấu trúc của hệ thống sản xuất kinh doanh xây dựng	183
3. Tổ chức bộ phận chủ thể quản trị doanh nghiệp xây dựng	186
4. Tổ chức bộ phận trực tiếp sản xuất - kinh doanh xây dựng (bộ phận bị quản trị) của doanh nghiệp xây dựng	189
Chương II	
MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ QUYẾT ĐỊNH QUẢN TRỊ VÀ RỦI RO TRONG KINH DOANH XÂY DỰNG	
Một số vấn đề về quyết định quản trị trong kinh doanh xây dựng	191

1. Những vấn đề chung	191
2. Một số đặc điểm của quyết định quản trị trong kinh doanh xây dựng	197
II. Một số vấn đề về rủi ro trong kinh doanh xây dựng	198
1. Khái niệm	198
2. Phân loại rủi ro	199
3. Mức độ rủi ro	199
4. Một số biện pháp khắc phục rủi ro	200
Chương III	
MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ XÁC ĐỊNH MỤC TIÊU, CHIẾN LƯỢC VÀ LẬP KẾ HOẠCH TRONG KINH DOANH XÂY DỰNG	
I. Xác định mục tiêu trong kinh doanh xây dựng	205
1. Khái niệm	205
2. Một số đặc điểm của việc xác định mục tiêu của kinh doanh xây dựng	205
3. Các phương pháp xác định mục tiêu kinh doanh xây dựng	207
II. Xây dựng chiến lược sản xuất - kinh doanh của doanh nghiệp xây dựng	207
1. Khái niệm	207
2. Phân loại chiến lược sản xuất kinh doanh	210
3. Các phương pháp lập chiến lược	221
4. Quá trình quản trị chiến lược	224
5. Một số đặc điểm của việc lập chiến lược sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp xây dựng	224
III. Một số vấn đề về lập kế hoạch sản xuất - kinh doanh của các doanh nghiệp xây dựng	224
1. Một số điểm phân biệt giữa kế hoạch hóa tập trung và kế hoạch theo cơ chế thị trường	224
2. Một số đặc điểm của kế hoạch sản xuất - kinh doanh của các doanh nghiệp xây dựng	225
3. Các nguyên tắc lập kế hoạch sản xuất kinh doanh xây dựng	226
4. Các giai đoạn lập kế hoạch sản xuất - kinh doanh xây dựng	226
5. Phân loại kế hoạch sản xuất - kinh doanh xây dựng	227
6. Nội dung của kế hoạch sản xuất - kinh doanh xây dựng	229
7. Các chỉ tiêu của kế hoạch sản xuất - kinh doanh xây dựng	231
8. Các phương pháp lập kế hoạch của các doanh nghiệp xây dựng	233
IV. Một số vấn đề về kiểm tra chiến lược và kế hoạch trong kinh doanh xây dựng	240
1. Quá trình kiểm tra chiến lược	240
2. Quá trình kiểm tra thực hiện kế hoạch	241
3. Quá trình tổng kết	243
V. Một số vấn đề về xác định năng lực sản xuất của doanh nghiệp xây dựng	243
1. Khái niệm	243
2. Xác định năng lực sản xuất hợp lý	244
VI. Lập kế hoạch cơ cấu sản phẩm cho chương trình sản xuất nhờ chỉ tiêu hiệu số doanh thu và chi phí khả biến	246

1. Phương pháp xem xét có nên đưa vào chương trình sản xuất loại sản phẩm bị lỗi hay không	246
2. Xác định cơ cấu sản phẩm tối ưu	249

Chương IV

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ PHƯƠNG THỨC QUẢN TRỊ VÀ LOẠI HÌNH TỔ CHỨC QUẢN TRỊ CỦA DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG

I. Một số vấn đề về phương thức quản trị của doanh nghiệp xây dựng	250
1. Phương thức quản trị ủy quyền	250
2. Phương thức quản trị ngoại lệ	250
3. Phương thức quản trị theo mục tiêu	251
4. Phương thức quản trị theo kết quả	252
5. Phương thức quản trị với sự tham gia của tập thể lao động	252
6. Phương thức quản trị theo hệ thống	252
7. Phương thức quản trị theo hệ thống kiểm toán - điều khiển	253
8. Phương thức quản trị mảnh	253
9. Phương thức quản trị chất lượng toàn bộ	255
II. Một số vấn đề về các loại hình tổ chức quản trị của doanh nghiệp xây dựng	256
1. Khái niệm về doanh nghiệp	256
2. Phân loại các doanh nghiệp xây dựng	256
3. Một số vấn đề về xác định quy mô hợp lý của các doanh nghiệp xây dựng	261

Chương V

TỔ CHỨC SẢN XUẤT XÂY DỰNG

I. Các hình thức tổ chức quản lý thực hiện dự án đầu tư xây dựng	264
II. Tổ chức quá trình sản xuất xây lắp	264
1. Các giai đoạn tổ chức quá trình sản xuất xây lắp	264
2. Đấu thầu và marketing xây dựng	265
3. Tổ chức sản xuất xây dựng cho các công trình (hay gói thầu xây lắp)	274
4. Tổ chức sản xuất theo năm niên lịch	276
III. Một số vấn đề về tổ chức cung ứng vật tư xây dựng	277
1. Nhiệm vụ và nội dung của công việc tổ chức cung ứng vật tư	277
2. Các hình thức tổ chức cung ứng vật tư	277
3. Một số vấn đề về tổ chức dự trữ	278
IV. Một số vấn đề về kiểm tra chất lượng xây dựng	280
1. Những vấn đề chung	280
2. Sơ lược về ISO 9000	281
3. Phương thức quản trị chất lượng toàn bộ (TQM)	281
V. Một số vấn đề về chuyên môn hóa và hiệp tác hóa trong xây dựng	288
1. Tập trung hóa sản xuất trong xây dựng	288
2. Chuyên môn hóa sản xuất trong xây dựng	289
3. Hiệp tác hóa sản xuất trong xây dựng	281
4. Liên hợp hóa sản xuất trong xây dựng	290

Chương VI

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ VỐN VÀ ĐẦU TƯ CỦA CÁC DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG

I. Một số vấn đề về vốn của doanh nghiệp xây dựng	291
1. Những khái niệm và vấn đề chung	291
2. Quản lý vốn cố định	296
3. Quản lý vốn lưu động	345
4. Một số quy định hiện hành về quản lý sử dụng vốn và tài sản của doanh nghiệp Nhà nước	353
5. Cổ phần hoá và phát triển thị trường chứng khoán như một biện pháp chiến lược huy động các nguồn vốn cho các doanh nghiệp	355
II. Một số vấn đề về đầu tư ở các doanh nghiệp xây dựng	364
1. Một số đặc điểm của việc lập dự án đầu tư (DAĐT) cho ngành xây dựng	364
2. Phân loại các trường hợp lập DАĐT trong ngành xây dựng	364
3. Phân tích dự án đầu tư ở giai đoạn tạo dựng và mua sắm tài sản cố định ban đầu	364
4. Phân tích DАĐT cho giai đoạn sử dụng máy móc để thực hiện quá trình xây dựng theo hợp đồng	376
5. Phân tích DАĐT cho giai đoạn sửa chữa, cải tạo và thay thế máy xây dựng	382
6. Phân tích DАĐT cho trường hợp thành lập doanh nghiệp xây dựng mới	387

Chương VII

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ QUẢN LÝ LAO ĐỘNG TRONG XÂY DỰNG

I. Ý nghĩa, mục đích và nhiệm vụ của quản lý lao động	388
1. Ý nghĩa của quản lý lao động	388
2. Mục đích của quản lý lao động	388
3. Nhiệm vụ của quản lý lao động	389
II. Một số vấn đề tổ chức sử dụng lao động	389
1. Tổ chức phân công nhiệm vụ	389
2. Tổ chức quá trình và nơi làm việc	390
3. Tổ chức bộ máy quản lý lao động	390
4. Đại hội công nhân viên chức và hội đồng quản trị doanh nghiệp	390
5. Định mức, năng suất và tiền lương lao động	390
III. Một số vấn đề về kích thích động viên lao động	397
1. Khái niệm	397
2. Vài lí luận tiền đề cho phương pháp động viên kích thích	397
3. Các biện pháp kích thích động viên chủ yếu	398
4. Một vài mô hình quản trị trong lĩnh vực kích thích động viên lao động	398
5. Mô hình lựa chọn quyết định hành động cá nhân của người lao động	401
IV. Một số vấn đề về phong cách quản trị	405
1. Khái niệm	405
2. Mối tương quan giữa quản trị con người và quản trị công việc	405
3. Cơ cấu quản trị đơn cực và đa cực	406
4. Quản trị chính thức và phi chính thức	407
5. Tác dụng tổng hợp của các nhân tố quản trị người lao động	407

6. Phân loại phong cách quản trị	408
7. Lựa chọn phong cách quản trị phù hợp với tình thế quản trị	410
8. Quá trình ảnh hưởng của quản trị đến người lao động	415

Chương VIII

VĂN HÓA VÀ ĐẠO ĐỨC KINH DOANH

I. Văn hóa kinh doanh	416
1. Khái niệm	416
2. Một số biểu hiện cụ thể của văn hóa kinh doanh	417
3. Tác động của văn hóa kinh doanh	420
II. Đạo đức kinh doanh	
1. Sự cần thiết của vấn đề đạo đức kinh doanh	421
2. Khái niệm về đạo đức kinh doanh	422
3. Nội dung của đạo đức kinh doanh	422

Chương IX

ĐỊNH GIÁ VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ HẠCH TOÁN SẢN XUẤT - KINH DOANH TRONG XÂY DỰNG

I. Vấn đề định giá trong xây dựng	424
1. Một số đặc điểm của định giá trong xây dựng	424
2. Hệ thống định mức và đơn giá trong xây dựng	425
3. Giá xây dựng công trình	428
II. Một số vấn đề về hạch toán sản xuất - kinh doanh trong xây dựng	441
1. Những vấn đề chung	441
2. Một số vấn đề hạch toán chi phí, kết quả sản xuất của các doanh nghiệp xây dựng	450
3. Hạch toán kinh tế	467
Tài liệu tham khảo	471